

INDRUKKEN VAN HET NEGENDE CONGRES VAN DE I.F.A. (INTERNATIONAL FISCAL ASSOCIATION)

door *Th. van Hoorn*

In het Instituut voor de Tropen te Amsterdam vond van 5 tot 9 september 1955 het negende congres van de I.F.A. plaats, dat meer dan driehonderd congressisten telde uit meer dan twintig landen.

De Nederlandse Vereniging voor Internationaal Belastingrecht had de organisatie in handen; haar Voorzitter, Dr. J. A. Monod de Froideville, verwelkomde in de openingszitting in het Concertgebouw de talrijke aanwezigen, waarna successievelijk de Voorzitter van het Congres Professor Dr. J. F. ten Doesschate, de Voorzitter van de I.F.A. Dr. Mitchell B. Carroll en de Staats-Secretaris van Financiën Dr. W. H. van den Berge, het Congres toespraken.

Door laatstgenoemde werd de opmerking gemaakt, dat bij internationale belastingverdragen de regeringen zich meermalen lieten leiden door eigenbelang, meer dan door een nauwgezet rekening houden met de nationale wetgeving. Dit voerde er toe, dat in dergelijke verdragen gevallen van dubbele belasting opzettelijk buiten beschouwing werden gelaten, o.a. waar men buitenlandse investeringen wenste te beperken.

Naar het oordeel van Dr. v. d. Berge zou het dan ook uiterst gewenst mogen heten, dat de I.F.A. haar krachten inspant om nieuwe ideeën te ontwikkelen in een waarlijk internationale geest en op onpartijdige basis.

Het eerste onderwerp dat in behandeling kwam is in het Nederlandse rapport van F. Vries als volgt omschreven:

Het als een eenheid beschouwen van het gezin bij de aanslagregeling en de invordering van inkomstenbelasting.

Dit onderwerp is waarschijnlijk voor belastingconsulenten interessanter dan voor accountants; er is echter één aspect, dat een groeiende belangstelling begint te wekken, namelijk de onredelijke belastingdruk in de steeds talrijker voorkomende gevallen waar in het huwelijk de beide echtgenoten inkomsten uit arbeid genieten.

De progressie kan hier energie-dodend werken voor het streven naar additionele inkomens; daarbij komt nog de algemeen als onbillijk gevoelde omstandigheid, dat indien de echtgenote buitenshuis gesalarieerde arbeid verricht, in Nederland geen enkele aftrek toegestaan wordt voor de betaalde plaatsvervangster der huisvrouw.

Dit probleem dat wellicht enkele tientallen jaren geleden nauwelijks bestond, wordt ook in Nederland tegenwoordig van meer dan ondergeschikt belang, aangezien het nijpend gebrek aan geschoold personeel steeds meer gehuwde vrouwelijke arbeidskrachten een gesalarieerde werkkring doet aanvaarden.

Houdt men verder rekening met de tienduizenden huisvrouwen in middenstand en landbouw, die hun echtgenoot geheel of gedeeltelijk assisteren, dan blijkt het probleem thans meer en meer urgent.

Tot nog toe houdt de Nederlandse fiscus met deze onevenwichtigheid niet of nauwelijks rekening; wellicht ware reeds een prijzenswaardige verlichting van belasting te bereiken, door een regeling, zoals deze blijkens het rapport van de Zwitser Dr. M. Candrian toepassing vindt in het Kanton Aargau, waar voor de echtgenote een vrijstelling van Zw. Frs. 1.000,— wordt toegepast, zolang het echtelijk inkomen Frs. 10.000,— niet te boven gaat.

In het Kanton St. Gallen geldt voor de arbeids-inkomsten van een minderjarig kind een speciale aftrek van Zw. Frs. 1.000,—.

Deze of dergelijke bepalingen, welke naar het voorkomt op zeer eenvoudige wijze toepassing kunnen vinden, mogen zeer zeker aan de Nederlandse fiscus tot voorbeeld strekken ter tegemoetkoming aan de drukkende invloed van de progressie.

De Nederlandse rapporteur F. Vries wijst tevens nog op een andere onbillijkheid: heeft men recht op kinderaftrek, dan is men volgens de jurisprudentie van de Hoge Raad ook verplicht die te nemen, met het gevolg dat de belasting hoger kan zijn dan bij een afzonderlijke aanslag voor ouder en kind, aangezien op grond van de wet dwingend bijtelling geschiedt van het inkomen van het kind (exclusief looninkomen) op grond van het recht op kinderaftrek.

Hier is volgens de rapporteur wetswijziging noodzakelijk: een regeling, die ten doel heeft belasting verminderend te werken, moge niet in haar tegendeel ontaarden.

Over een en ander heeft het Congres een tweetal resoluties aangenomen; door de woordelijke vermelding dezer omstandige resoluties kan een vrijwel volledige indruk verkregen worden zowel van de bestaande problemen als van de op grond der vele discussies uitgesproken wensen.

De Nederlandse rapporteur F. Vries heeft de moeite genomen, een Nederlandse weergave samen te stellen van de Franse, Duitse en Engelse tekst dezer resoluties, welke vertaling opgenomen is in het Maandblad voor Belastingrecht van oktober 1955 nr. 12.

De rapporteur heeft zich er op ons verzoek mede kunnen verenigen, dat wij met inachtneming van bovenstaande bronvermelding deze vertalingen hier woordelijk laten volgen.

Men kan dan zelf oordelen of men de stof voor de toekomst belangrijk genoeg acht, om de ruim 150 pagina's tellende rapporten te bestuderen, voorkomende in Volume XXVIII van de I.F.A.

(Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat volgens dagblad-berichten, in Nederland 55.000 gehuwde vrouwen gesalarieerde arbeid verrichten, terwijl uit Duitse bron werd medegedeeld, dat in West-Duitsland 80 % der gehuwde vrouwen maatschappelijke arbeid zouden verrichten.

Deze cijfers geven althans enig beeld van de belangrijkheid der problemen.)

Resolutie I.

Het congres stelt vast:

1. dat de familie als cel van het gemeenschapsleven een sociale en economische realiteit is van wier handhaving en instandhouding de handhaving en instandhouding van de staat afhangen.

2. dat in de meeste gevallen het huwelijk niet noodzakelijkerwijze tot onmiddellijk gevolg heeft een verhoging van de fiscale draagkracht van de echtgenoten, die ieder voor zich inkomen genieten.

3. dat het abnormaal en ongezonder is, dat het sluiten van een huwelijk zou leiden tot verhoging van belasting voor de echtgenoten en hen aldus in een heel wat minder gunstige positie plaatst, althans uit fiscaal oogpunt bezien, dan in concubinaat levende personen, of andere belastingbetalende personen, die tezamen wonen.

4. dat het te wensen is, dat de belastingdruk voor families, waarin de ene echtgenoot de ander bij zijn (haar) werkzaamheden behulpzaam is, gelijkgesteld wordt aan de belastingdruk in die families, waar ieder der

echtgenoten eigen werkzaamheden heeft, in aanmerking genomen dan de daadwerkelijk op ieder soort van huishouding drukkende kosten.

5. dat het belasten van de huishouding slechts een technisch gebeuren is, welke toepassing op zichzelf niet te veroordelen is; vooropgesteld dan dat er op een geëigende wijze rekening gehouden wordt met de werkelijke capaciteit om belasting te betalen b.v. door zorgvuldig vastgestelde verschillende belastingtarieven of het toepassen van een vermenigvuldigingsgetal voor de familie. En voorts nog vooropgesteld, dat elke mogelijkheid tot onrechtvaardige belastingheffing in bepaalde gevallen uitgesloten is; dat verder de toepassing van het belasten der huishouding als zodanig, aan de keuze der echtgenoten zelf moet worden overgelaten; dat het aanbevolen wordt in de bijzondere opmerkelijkheid van de wetgevers in al die landen, waar de belasting van de huishouding als zodanig òf wel een principiële òf wel een secundaire aangelegenheid is.

6. dat het abnormaal is, dat één der echtgenoten middellijk of onmiddellijk verantwoordelijk wordt gesteld voor de betaling van belastingen, die verband houden met het inkomen van de andere echtgenoot wanneer uitsluitend deze laatste op grond van civiel- of familierechtelijke bepalingen de beschikking over dit inkomen heeft.

Resolutie II.

Het congres drukt daarom de wens uit:

1. dat de huidige tendens om iedere verhoging van belasting tengevolge van het sluiten van een huwelijk te voorkomen, bespoedigd en verruimd dient te worden.

2. dat maatregelen getroffen zullen worden dat, rekening houdende met de interne verhoudingen op dit gebied in ieder land, die families waarin een der echtgenoten de ander bij zijn (haar) werkzaamheden behulpzaam is, of wel de vrouw in de huishouding werkzaam is, fiscaal niet zwaarder belast worden dan in die families waarin ieder der echtgenoten zijn (haar) werkzaamheden heeft.

3. dat maatregelen getroffen zullen worden, dat zowel bij de vaststelling van de fiscale verplichtingen van de buitenshuis werkzame echtgenote, als bij die huishoudingen waarin de echtgenote haar man bij de uitoefening van zijn werkzaamheden behulpzaam is, rekening gehouden wordt met het feit, dat in deze gevallen in het algemeen de noodzakelijkheid bestaat betaalde krachten voor de huishouding in dienst te nemen.

4. dat de vaststelling en invordering van de belastingen welke worden geheven over de inkomsten van iedere echtgenoot zowel als de daarop betrekking hebbende belastingaangifte, ten name en ten laste dienen te komen van diegene der echtgenoten, die het inkomen geniet en op grond van civiel- of familierechtelijke bepalingen daarover de beschikking heeft; alsmede dat de andere echtgenoot voor deze belasting niet verantwoordelijk kan worden gesteld, in het bijzonder niet door het middel van lijfswang.

Het derde congres-thema heeft betrekking op *de dubbele belastingheffing op uitgedeelde zowel als op gereserveerde winsten van naamloze vennootschappen.*

Het komt ons doelmatig voor, alvorens de ingekomen rapporten te behandelen, allereerst in haar geheel de resolutie te laten volgen, die op de laatste middag van het congres na moeizame discussies tenslotte gereed kwam.

*Resolutie over het derde Congres-thema:
Dubbele belastingheffing op uitgedeelde zowel als op
gereserveerde winsten van naamloze vennootschappen*

Het I.F.A. Congres,

Erkende dat er geen motieven bestaan welke zich verzetten tegen het belasten der winsten van Naamloze Vennootschappen, indien deze winsten niet tot uitdeling zijn gekomen,

Doch daarbij overwegende dat het belasten van winsten van Naamloze Vennootschappen — in een geval waar uitdeling van winsten gepaard gaat met het belasten van de particuliere inkomens der aandeelhouders — leiden kan tot ongerechtvaardigde discriminatie, waar dit uiteindelijk deze winsten en inkomens ongunstig beïnvloedt als gevolg van een belastingheffing die aanzienlijk hoger ligt dan die door welke andere vormen van ondernemingen en van kapitaal getroffen worden,

En mede onder verwijzing naar het groeiend begrip voor deze materie, als blijkende uit de wetgevingen van Canada, West-Duitsland en de Verenigde Staten,

geeft te kennen dat:

De belastingdruk op de totale winsten van Naamloze Vennootschappen, ook ingeval men daaronder mede opneemt de belasting op uitgedeelde winst, niet belangrijk mag overtreffen de belastingdruk op andere vormen van investering of andere vormen van ondernemingen.

Teneinde tot een zodanig resultaat te geraken, zal in gevallen waar dubbele belasting zich voordoet,

- a. hetzij een geheel of gedeeltelijke vrijstelling moeten worden gegeven ter zake van de aan aandeelhouders uitgekeerde dividenden,
- b. hetzij „credits against tax" en (of) „tax-refunds" worden verleend.

Een meer diepgaande studie van dit probleem zal aanbeveling verdienen voor een volgend congres.

Tot zover de resolutie.

Bij zorgvuldige beschouwing van de tekst dezer resolutie zal men tot de ontdekking komen, dat daarin verschillende desideratie zijn vermeld en dat op meerdere methode's ter verzachting gezinspeeld wordt, zonder dat men tot een oplossing is gekomen.

Dat dit inderdaad het geval is, komt nog op zeer merkwaardige wijze tot uitdrukking in een passage van de zijde van een officiële Nederlandse instantie.

In een onlangs verschenen memorie van antwoord van het Ministerie van Financiën komt namelijk het volgende voor:

„Het naast elkander heffen van vennootschaps- en inkomstenbelasting, ten aanzien waarvan verschillende leden de mening van ondergetekende hebben gevraagd, maakt in het kader van de voorbereidingen tot herziening en vereenvoudiging van de belastingwetgeving een onderwerp van studie uit.

In verband daarmee is het ondergetekende op dit moment niet mogelijk mede te delen of, en zo ja, in welke richting in deze iets zou moeten worden ondernomen.

Tekenend voor het complex karakter van dit probleem is wel dat de unanieme klanken van afkeuring, die op het door deze leden bedoelde I.F.A.

congres werden geuit, resulteerden in een eindconclusie, waarin diverse oplossingen vagelijk werden aangewezen, doch waarin tenslotte slechts de wenselijkheid werd uitgesproken van een diepgaande studie van dit probleem op een van de volgende congressen."

(N.B. men kent voor Nederland in het bijzonder de veelzijdig uitgesproken wens, een primair dividend van bijvoorbeeld 4 % vrij te stellen van vennootschapsbelasting, mede ter gelijkshakeling van financiering door aandelen-kapitaal met financiering door geldleningen; overigens had dit probleem in de discussies op het Congres slechts ondergeschikte belangstelling).

Over dit derde congres-thema zijn ruim een dozijn rapporten uitgebracht, in totaal circa tweehonderdvijftig bladzijden omvattende.

De algemene rapporteur Professor B. Schendstok heeft in een betrekkelijk beknopte samenvatting een overzicht gegeven van de verschillende zeer uiteenlopende regelingen in al deze landen, die men in hoofdzaak in de volgende groepen kan onderbrengen:

- a. belasting op de totale winst
- b. belasting op de uitgedeelde winst
- c. belasting op de niet-uitgedeelde (ingehouden) winst
- d. belasting op de totale winst en tevens (eventueel tot verschillend percentage) op uitgedeelde winst (Engeland $2\frac{1}{2}$ % plus 20 %)
- e. belasting op de totale winst en tevens (eventueel tot verschillende percentage) op ingehouden winst.
(West-Duitsland 30 % plus 15 %)

Daarnaast staan dan nog de oneigenlijke belastingen op de (uitgedeelde) winst in de vorm van vóórheffingen, zoals de 15 % dividendbelasting in Nederland (Frankrijk 18 %; Engeland $42\frac{1}{2}$ %).

Valt uit bovenstaande opsomming reeds op te maken, dat zich een groot aantal varianten kunnen voordoen, dan dient men tevens nog rekening te houden met andere rubrieken van afwijkingen. Zo heft bijvoorbeeld in Zwitserland de Bond een coupon-belasting van 5 % zowel op dividenden als op obligatie-renten, terwijl in de U.S.A. dividenden, voor zover door fysieke personen ontvangen, voor de eerste 50 dollar vrijgesteld zijn, en voor de daarboven ontvangen dividenden een „tax-credit” geldt van 4 %.

Professor Schendstok roert vervolgens in zijn rapport de ongelijkheid in behandeling aan, welke bestaat tussen naamloze vennootschappen die gefinancierd worden met aandelen-kapitaal in vergelijking tot financiering met obligatie-leningen, waar de obligatie-rente als bedrijfslast in mindering komt van de belastbare winst.

Voorts wordt wat betreft de economische konsekventies van de dubbele belasting op vennootschappelijke winsten, door Professor Schendstok nog het volgende belicht:

1. Sommige ondernemers hebben de keuze tussen een naamloze vennootschap en een vennootschap of maatschap;
2. Anderen hebben als beleggers de keuze tussen aandelen enerzijds, dan wel staatsfondsen, hypotheek of onroerende goederen anderzijds;
3. De bestuurders of andere machthebbers in de naamloze vennootschap hebben de keuze tussen financiering hetzij door aandelen-emissies, hetzij door inhouding van winsten, hetzij door obligatie-leningen.

Hier zal men als regel de gunstigste oplossing kunnen kiezen, desnoods zelfs door iedere expansie achterwege te laten.

Deze en dergelijke overwegingen zullen zich in hoofdzaak tevens doen gelden bij oprichting van nieuwe ondernemingen.

In het laatste deel van zijn rapport komt Professor Schendstok onder meer tot de conclusie, dat in het algemeen het toepassen van inkomens-vrijstellingen ter zake van dividenden genoten door aandeelhouders, niet tot een rechtvaardige uitkomst voert; als regel zal de progressie tengevolge hebben, dat de hoogste inkomens relatief bevoordeeld worden.

In andere gevallen profiteren belastingplichtigen met inkomens beneden de grens van belastbaarheid, op geen enkele wijze van de vrijstellingen, namelijk indien geen teruggave geschiedt wanneer geen aanslag werd opgelegd.

De „credit against tax” is dus meermalen ondoeltreffend.

Canada, Amerika, Duitsland

In de reeds vermelde resolutie, welke door het I.F.A. congres werd aangenomen, werd betreffende het groeiend besef voor de bestaande moeilijkheden, verwezen naar de wetgevingen van Canada, West-Duitsland en Amerika.

Hierover laten wij hierbij enige bijzonderheden volgen:

In *Canada* wordt volgens het rapport van J. Harvey Perry een „credit against tax” gegeven van 20 % der *uitgekeerde* dividenden.

Voor de kleinere naamloze vennootschappen, welke in *Canada* verre in de meerderheid zijn, bedraagt (over de eerste 20.000 dollar) de vennootschapsbelasting 20 %; bij de grotere, waar deze 47 % bedraagt, (boven 20.000 dollar) is de vrijstelling derhalve relatief belangrijk minder; toch is deze geenszins onbelangrijk in vergelijking met andere landen.

Wat *ingehouden* winsten betreft, mag het surplus, daterende van 1949 en ouder, gekapitaliseerd worden tegen een betaling van 15 %, iets wat doet denken aan de Nederlandse (vrijwillige) afkoop van de N.O.R. tegen 30 %.

Deze maatregel is uiterst effectief geweest; in vijf jaar tijd is meer dan een miljard Canadese dollars belastingvrij gekapitaliseerd!

Vermindering van het aandelen-kapitaal is dan vervolgens toegestaan door uitkering aan aandeelhouders zonder heffing van inkomstenbelasting.

Voor winsten welke sedert 1950 werden verkregen bestaat nog een ander systeem ter verzachting van dubbele belasting: een gelijk bedrag als uit de winst is uitgekeerd, mag tegen het tarief van 15 % worden gekapitaliseerd, en desgewenst vervolgens belastingvrij worden uitgekeerd.

Wat de economische gevolgen van deze maatregelen betreft, wordt opgemerkt dat noch de 20 % tax credit, noch de kapitalisatie tegen (slechts) 15 %, een belangrijke stimulans is gebleken voor belegging in aandelen over grote naamloze vennootschappen; er zijn slechts weinig grote aandelen-emissies geweest.

De Canadezen zijn volgens het rapport conservatief en prefereren belegging in rentedragende leningen.

Daarentegen is de toename van het aantal kleine naamloze vennootschappen zeer aanzienlijk geweest: het blijkt dat de vrijstellingen hier een zeer stimulerende werking uitoefenen.

Uit *Amerika* is in het Congresboek geen inzending opgenomen; de al-

gemene rapporteur Professor Schendstok heeft het niettemin gewenst geacht, enkele bijzonderheden op te nemen, ontleend aan de Internal Revenue Code van 1954, o.a. dat het tarief voor lichamen in 1954 52 % bedroeg.

Betreffende de reeds vermelde vrijstelling van 4 % over de dividenden boven 50 dollar, wordt gememoreerd dat deze niet met de 4 % vrijstelling worden gebruteerd (grossed-up).

Betreffende de situatie in West-Duitsland verdient kennisname van het uitvoerig gedocumenteerde rapport van Dr. F. Silcher, directie-lid van Bayer in Leverkusen, alle aandacht, temeer waar de regeling der belasting van naamloze vennootschappen in West-Duitsland sedert enkele jaren sterk in beweging geweest is.

Tot voor korten tijd werd namelijk over de totale winst 60 % Körperschaft-Steuer geheven, waarbij de uitgekeerde dividenden in de Einkommensteuer progressief belast werden met een spits van 95 % (per saldo dus in een dergelijk geval 98 % van de winst).

Vanaf 1953 werd de zogenaamde „gespaltene Körperschaftsteuersatz” ingevoerd, waarbij het deel van de winst der naamloze vennootschap, dat als dividend uitgedeeld wordt, slechts met 30 % belast wordt.

Vervolgens is bij de „Steuerreform 1954” het normale percentage teruggebracht van 60 % tot 45 %, met behoud van een percentage van 30 % over de uitgedeelde winst; alleen de *ingehouden* winst wordt dus met 45 % belast.

De rapporteur laat daarbij in het midden, of deze verzachting van belastingdruk (de progressie bij de inkomsten-belasting is tevens verminderd tot maximaal 63,45 %) tot stand kwam ten einde aan de overmatige dubbele belasting tegemoet te komen, dan wel of men op de kapitaalmarkt betere verhoudingen wenste te scheppen voor aandelen-emissies.

Dr. Silcher komt tenslotte tot de conclusie, dat de enige weg die alle standpunten verenigt gelegen is in volledige vrijstelling van de uitgedeelde winst bij naamloze vennootschappen.

Hij wijst er op dat het terugbrengen van de Körperschaftsteuer op *uitgedeelde* winsten van 60 % tot 30 % feitelijk reeds een vrijstelling inhield van de helft van het uitgekeerde dividend, terwijl thans, nu de Körperschaftsteuer 45 % bedraagt, het percentage van 30 % overeenkomt met een aftrek van één derde van de uitgedeelde dividenden: het gedeeltelijk vrijstellen derhalve bij de naamloze vennootschap, met daarnaast het uitsluitend bij wijze van inkomsten-belasting heffen der dividenden bij de individuele aandeelhouders.

Engeland

In Engeland wordt een systeem gevolgd dat van een andere gedachten-gang uitgaat.

Income Tax wordt bij limited company geheven tegen een standaard-tarief van 42½ %, en daarnaast Profit Tax tegen 22½ % op uitgekeerde winsten en 2½ % op niet uitgekeerde winsten.

De aandeelhouder, die het dividend ontvangt, dient het dividend, *verhoogd met de daarop ingehouden Income Tax*, als inkomen aan te geven, waarna hij de volle belasting in mindering kan brengen op zijn te betalen aanslag in de inkomsten-belasting.

(De belasting die de Company ingehouden heeft, wordt dus beschouwd als reeds door de aandeelhouder te zijn betaald op het „gebruteerd” dividend)

Over de *ingehouden* winst (welke reeds belast is met 42½ % Income Tax) wordt Profit Tax geheven naar 2½ %. Wordt deze winst in latere jaren

uitgekeerd, dan volgt een heffing van 20 % Profit Tax, waarmede derhalve op alle uitgedeelde winst per saldo toch 22½ % is geheven.

Bij een en ander zijn nog enkele vrijstellingen-aan-den-voet in acht te nemen.

Surtax wordt alleen van natuurlijke personen geheven, zodat dubbele belasting hier buiten beschouwing blijft.

Het Nederlands rapport, samengesteld door Drs. W. Schutte

In een inleidende beschouwing over het negende congres van de I.F.A. voorkomende in het M.A.B. van juli 1955, blz. 318 hebben wij reeds aanleiding gevonden de aandacht te vestigen op het rapport van Drs. W. Schutte.

Opnieuw bevelen wij volledige bestudering van de inhoud daarvan aan: de hoogst gecompliceerde stof wordt op een even zakelijke als beschouwend wijze uiterst grondig behandeld, hier en daar met een uitvoerigheid die men bijna „uitputtend” zou kunnen noemen; er is dan ook alle aanleiding de inhoud hoofdstuks-gewijze hier de revue te laten passeren:

I Huidige feitelijke situatie in Nederland.

Hierin doen zich voor onze lezers weinig bijzondere gezichtspunten voor;

II Historische ontwikkeling van het Nederlandse stelsel;

Deze ontwikkeling wordt hier vanaf 1819 vrijwel volledig weergegeven.

III De *belastingdruk* wordt in dit hoofdstuk behandeld van uit het gezichtspunt, of en in hoeverre de dubbele belastingheffing ook inderdaad een dubbele of extra belastingdruk medebrenkt voor de aandeelhouders, dan wel of deze in feite verhaald wordt op anderen, bijvoorbeeld consumenten en (of) loontrekkenden.

Hieromtrent komt Drs. Schutte tot de volgende conclusies:

1. doorberekening van de vennootschapsbelasting *in de prijzen* mag onwaarschijnlijk worden geacht, althans op grote schaal;

2. Nog onwaarschijnlijker is het „terugwentelen” van belasting op de arbeidslonen (althans in Nederland op dit tijdstip);

3. Hoewel het aannemelijk schijnt, dat een winstbelasting niet alleen de aandeelhouders treft, doch haar werking ook tot bezitters van andere vermogenswaarden zal uitstrekken, lijkt het niettemin waarschijnlijk, dat het de aandeelhouders zijn, die het grootste deel van de last te dragen hebben; anderzijds zullen deze ook in eerste instantie de voordelen genieten van een reductie der belastingen;

4. Het is inzonderheid bij de kleinere naamloze vennootschappen dat het sub 3 vermelde geldt;

5. In tegenstelling daarmede kan van de open N.V. gezegd worden, dat zij zich langzamerhand ontwikkeld heeft tot een kapitaals-associatie met eigen belangen en doeleinden, min of meer los van de aandeelhouder. Deze lichamen nemen dan ook als zelfstandige eenheid deel aan het maatschappelijk verkeer en verwerven daaruit een maatschappelijk inkomen dat echter — voor zover het niet uitgedeeld wordt — niet aan de burgers ten goede komt.

De aandeelhouder is daarbij min of meer verlaagd tot kapitaalverschaffer — rentetrekker en niet méér.

De N.V. bestaat dan uit zichzelf wil, voor eigen instandhouding en expansie, vrij van haar aandeelhouders die zich meer als geldschietters gevoelen en ook de eigenschappen daarvan gaan aannemen.

Is deze ontwikkeling absoluut, dan gaat daarmee gepaard het verschijnsel dat de aandeelhouders in feite niet meer vragen noch krijgen dan de kapitaal-rente plus risicopremie, en wel tot zodanige hoogte als nodig is om het de onderneming mogelijk te maken met vrucht een beroep te doen op de kapitaalmarkt, als de omstandigheden daartoe zouden mogen nopen. In dat geval nu zal van een druk van de vennootschapsbelasting op de aandeelhouder ook weinig sprake meer kunnen zijn.

Hieromtrent blijkt echter in de praktijk dat de dividenden, die de publieke N.V.'s uitkeren, in feite nog wel met de omvang der winsten meeschommelen; al is het verband tussen winst en dividend bij de open N.V. in doorsnee aanzienlijk losser geworden.

De variaties in de dividenden zijn kleiner en bewegen zich binnen veel nauwere grenzen dan die der winsten.

Dientengevolge drukt de over de winst geheven vennootschapsbelasting bij de open N.V. zeker niet voor de volle honderd procent op de aandeelhouder; *een deel der belasting zal bij de N.V. blijven hangen* en haar invloed derhalve niet verder uitstrekken dan op de winst *na* de belasting der N.V.

6. De invloed die de aandeelhouder als zodanig van de vennootschapsbelasting ondervindt, zal in het algemeen groter zijn naarmate de N.V. meer de kenmerken van familie-vennootschap vertoont en geringer naarmate de eigenschappen van het grote concern overwegen.

In Hoofdstuk IV behandelt Drs. Schutte de *rechtsgrond* der dubbele belastingheffing van naamloze vennootschappen.

Daarbij wordt het standpunt bestreden, als zou de rechtsvorm hierbij een rol spelen: dat een lichaam een juridische zelfstandigheid geniet met juridisch eigen inkomen en juridisch eigen vermogen mag voor de belastingheffing geen rol spelen. Het is veeleer de economische positie welke uiteindelijk beslissend moet zijn voor de wijze waarop de belastingen geheven moeten worden.

De zienswijze, volgens welke een extra-belasting gerechtvaardigd zou mogen heten in verband met de risicobeperking voor de aandeelhouders en daarnaast de gemakkelijke splitsing en overdraagbaarheid der aandelen, geldt overigens in sterkere mate voor de besloten N.V. dan voor de open N.V.

Anderzijds dient op grond van de omstandigheid, dat de besloten N.V. economisch vrijwel geheel met het bedrijf van de zelfstandige ondernemer overeenkomt, zorg gedragen te worden dat de besloten N.V. in geen geval — ook niet tijdelijk — in gunstiger fiscale positie zou verkeren dan de gelijkwaardige particuliere ondernemer.

Volgens een andere opvatting bestaat bij de open N.V. een situatie, welke haar eenvoudig verplicht om steeds een dividend uit te blijven keren als vergoeding aan de aandeelhouders voor kapitaalrente en risicopremie, aangezien dit zonder meer de dwingende voorwaarde is om in de gelegenheid te blijven, in de toekomst nieuw kapitaal aan te trekken; in deze zienswijze begint het dividend bij de open N.V. het karakter te dragen van een zakelijke last.

De konsekwentie van deze opvatting zou dan zijn dat er geen grond bestaat voor de heffing van de gehele winst der open N.V., doch wel een belasting over de „eigen” winsten der N.V., waaronder dan te verstaan, de „overwinst” welke in kas blijft nadat de uitgedeelde winst als een zakelijke „bedrijfslast” in aftrek is gebracht.

(Hier bestaat dus een bepaald verband met de regeling in West-Duitsland, waar de fiscus, zij het op enigszins andere gronden, 45 % heft van de ingehouden winst en 30 % van de uitgedeelde winst).

De conclusies van het rapport van Drs. Schutte zijn over dit punt de volgende:

- a. een rechtsgrond voor de dubbele belasting over de uitgedeelde winst is niet aanwezig;
- b. er bestaat alle reden het belastingstelsel zodanig in te richten dat de aandeelhouders in de besloten N.V. fiscaal geen andere positie innemen dan de daarmee gelijkwaardige zelfstandige ondernemers;
- c. daarnaast is er een reële grond aanwezig om de gereserveerde winsten der open N.V.'s aan een belasting te onderwerpen.

In hoofdstuk V, getiteld „Enkele economische aspecten” wordt het belasting-technische terrein grotendeels verlaten; tenslotte komt de rapporteur tot de volgende conclusies:

- a. de bevordering van de vorming van risico-dragend kapitaal buiten de ondernemingen mag van groot belang geacht worden, groter zelfs dan de vorming van risico-dragend kapitaal binnen de ondernemingen zelve (uit ingehouden winsten);
- b. een methode ter opheffing van dubbele belasting, welke indirect het aantrekken van risico-dragend kapitaal kan bevorderen, zal derhalve voor Nederland de voorkeur verdienen, indien men een en ander uit economisch oogpunt beschouwt;
- c. dit brengt met zich mede dat de eventuele voordelen, welke zouden resulteren uit de opheffing van dubbele belasting, zoveel mogelijk direct aan de aandeelhouder behoren toe te vallen, opdat het aandeel daardoor aan aantrekkelijkheid als beleggings-object moge winnen;
- d. het schijnt gewenst de methode alsdan zo te kiezen, dat deze niet discrimineert ten aanzien van de genietters van de lagere en middelgrote inkomens, waarvan het gewenst is dat zij als nieuwe aanbieders van risico-dragend kapitaal in veel grotere mate dan thans het geval is gaan optreden.

In Hoofdstuk VI, getiteld „Methoden ter opheffing van de dubbele belastingdruk”, heeft Drs. Schutte een poging gewaagd tot enkele zorgvuldig uitgewerkte voorstellen te komen over dit probleem.

Nadat het denkbeeld, de vennootschappelijke winsten alleen bij uitdeling te belasten en verder de vennootschapsbelasting geheel op te heffen, zonder meer verworpen wordt, constateert de rapporteur dat opheffing van de dubbele belastingdruk in principe het volledigst wordt verkregen door de winsten van de N.V. op gelijke wijze te behandelen als die der eigen onderneming of firma (de zogenaamde firmamethode).

De totale winst der N.V. wordt dan aan de aandeelhouders toegerekend en volgens de normale Inkomstenbelasting-tarieven belast.

Dit kan geschieden hetzij door deze belasting van de individuele aandeelhouder te heffen, hetzij door de belasting-verplichtingen der individuele aandeelhouders te totaliseren en alsdan het totaal te heffen bij de N.V.

Aanstands wordt dan echter geconstateerd dat deze methode, in haar beide uitwerkingen, technisch eenvoudig onuitvoerbaar is zodra het aantal aandeelhouders een grotere omvang gaat aannemen, nog afgezien van de vrijwel onoplosbare moeilijkheden ingeval bijvoorbeeld één of meer klassen van preferente aandelen bestaan naast de gewone.

Anderzijds is de methode veelal wel toepasselijk bij de kleinere N.V.'s die in feite alle karaktertrekken hebben van de eigen onderneming of de firma; de problemen zijn hier vrijwel gelijk aan die welke gerezen zijn bij meer ingewikkelde winstverdelings-schema's aan meerdere firmanten, voor welke steeds in de praktijk een oplossing wordt gevonden.

Men bereikt hiermede tevens, dat vermeden wordt de relatief kleinere druk op de niet-uitgedeelde winst, die een factor is tot het kiezen van de N.V.-vorm; deze „belasting-besparing” wordt met de „firma-methode” vermeden.

Overigens wordt de maximum-grens voor deze methode bepaald door de technische mogelijkheden; bij meer dan tien aandeelhouders wordt het meestal onmogelijk. Een en ander levert bovendien het bezwaar op, dat men door het aantal aandeelhouders met één te vermeerderen, in grensgevallen over zou kunnen gaan tot een verschillende belastingheffing, zodra dit tijdelijk of blijvend reële, (of schijnbare) voordelen zou opleveren.

De rapporteur komt vervolgens tot de volgende conclusies: Gegeven het feit dat alleen een rechtsgrond aanwezig lijkt te zijn voor de heffing van een winstbelasting over de eigen, gereserveerde winsten der open N.V., d.w.z. de winsten voorzover zij uitbetaalde dividenden te boven gaan, lijkt de meest eenvoudige — ook overigens schijnbaar volkomen bevredigende — oplossing die waarbij uitbetaalde dividenden bij het berekenen der belastbare winst mogen worden afgetrokken.

Dit voert echter tot de konsekwentie, dat de N.V. voor de keuze komt te staan, hetzij de belasting volledig te ontgaan bij algehele uitdeling der winst, hetzij toch winsten in te houden, zij het op straffe van belastingbetaling. In dit laatste geval behoudt de N.V. het verschil na aftrek van belasting (bijvoorbeeld 43 %), voor eigen interne financiering, welke overweging meermalen zwaarder zal wegen, zodat de hogere dividend-uitkering dan toch tenslotte geheel of gedeeltelijk achterwege zal blijven.

De maatregel zal dus in mindere mate de aandeelhouders rechtstreeks ten goede komen dan op het eerste gezicht verwacht mocht worden.

Drs. Schutte komt vervolgens in zijn rapport tot het behandelen van de methode, die de door de vennootschap te betalen belasting ongewijzigd laat, doch deze belasting op één of andere wijze verrekent bij het bepalen der belastingschuld der individuele aandeelhouders met betrekking tot de door hen ontvangen dividenden, waarbij twee varianten van deze methode worden genoemd:

de „*dividends received credit approach*” en de „*withholding approach*”.

(Een goede Nederlandse omschrijving is volgens de rapporteur niet wel te vinden).

De methode der „*dividends received credit approach*” heeft twee uitwerkingen:

- a. de aandeelhouder mag zijn dividend geheel of gedeeltelijk buiten zijn belastbaar inkomen houden. Het is duidelijk dat op deze manier dubbele belasting weliswaar wordt vermeden, doch dat overigens deze oplossing in feite veel verder gaat, aangezien zij namelijk voor bepaalde inkomensbestanddelen de sterk progressieve individuele inkomstenbelasting zonder meer vervangt door de — meestal niet progressieve of naar geheel andere maatstaven progressieve — vennootschapsbelasting. Zij creëert dus voor bepaalde inkomensbestanddelen een speciaal tarief dat hetzij niet progressief is, hetzij minder progressief, dan de inkomstenbelasting. Naarmate het individuele inkomen van de aandeelhouder stijgt, worden de voordelen van deze methode voor hem groter; de aandeelhouder wiens inkomen zo laag is, dat hij in het geheel geen inkomstenbelasting betaalt, geniet geen enkel voordeel.
- b. Dezelfde bezwaren kleven aan de uitwerking dat de aandeelhouder zijn dividend wel als inkomen moet beschouwen, doch zijn over het totaal berekende inkomstenbelasting mag verminderen met een bepaald percentage van het dividend; ook in dit geval is het voordeel voor de aandeelhouder lager naarmate zijn inkomen lager is.

De sub a en b genoemde uitwerkingen hebben tevens niet het meest gewenste economische effect, aangezien zij discriminerend werken ten aanzien van de lagere en middelgrote inkomensgroepen.

Bij de „withholding tax approach” methode bestaan deze bezwaren niet; men beschouwt in dit geval de door de vennootschap betaalde belasting als een *vooruitbetaling* op de belastingschuld van de individuele aandeelhouder.

De aandeelhouder dient dan het door hem ontvangen dividend te *vermeerderen* met de ten laste van dat dividend gekomen vennootschapsbelasting, waarna de inkomstenbelasting over het totaal, verminderd wordt met de bijgetelde vennootschapsbelasting. Alleen het restant wordt ingevorderd; bij een negatieve uitkomst wordt het verschil gerestitueerd.

Deze variant heeft in meerdere opzichten voordelen boven de andere, hetgeen door Drs. Schutte als volgt wordt uitgewerkt:

1. Zij voldoet aan alle eisen die vanuit een oogpunt van rechtsgrond aan de methode worden gesteld;
2. Zij elimineert de dubbele belasting, doch creëert geen onbillijkheden tussen aandeelhouders in verschillende inkomens-categoriën;
3. Zij maakt het technisch zeer eenvoudig mogelijk de buitenlandse aandeelhouder te belasten, in tegenstelling tot b.v. de methode waarbij het dividend als bedrijfslast wordt geaccepteerd;
4. Zij heft uiteindelijk het verschil op tussen leenkapitaal en eigen kapitaal.

Naast deze voordelen bestaat het bezwaar, dat de „withholding approach” technisch ingewikkeld is.

Bovendien zou zij bij eventuele invoering het bezwaar hebben dat zij een veel te groot budgetair offer zou eisen; anderzijds leent zij zich volkomen voor een geleidelijke invoering in langzaam tempo.

Dit laatste zou het indirecte voordeel hebben, dat een te grote bevoordeeling-ineens voor aandeelhouders, in de vorm van koersstijging der aandelen, voorkomen zou worden bij geleidelijke invoering.

Tot zover het rapport van Drs. Schutte, dat overigens nog verscheidene andere aspecten behandelt dan bovenstaand in het kort werden opgesomd.

Het zou al te veel plaatsruimte vergen om ook op de overige rapporten hier nog verder in te gaan; om dezelfde reden bleef de bespreking achterwege van onderwerpen als vermogensheffingen van lichamen, belasting op buitenlanders, vrijstellingen op grond van het Schachtelprivileg, e.d.

Voor nadere bestudering zij overigens het afzonderlijk verschenen rapport van Dr. Friedrich Silcher nog speciaal aanbevolen (Volume XXIX annexe).

Aan het einde van deze beschouwingen moge nog het volgende niet onvermeld blijven:

1. Het tweede onderwerp op het Congres van september 1955 had betrekking op *de internationale belasting op het gebied der omzetbelasting*.
2. Ditzelfde onderwerp komt nogmaals in behandeling op het volgende Congres, dat van 24 tot 28 september 1956 in Rome zal worden gehouden.

Als tweede onderwerp zal daar in behandeling komen: de invloed van de rechtsvorm, de aard en de omvangrijkheid van ondernemingen op de voor haar geldende belasting-regelingen, vice versa, zowel vanuit nationale als internationale gezichtspunten.

Als studie-object zal tevens nog behandeld worden: Juridische waarborgen van belastingbetalers tegenover de fiscus.